

М. С. Якубовська,  
доцент Української академії друкарства, кандидат філологічних наук

## Архетип творчості Василя Гая як парадигма формування культурологічної компетенції студентів технічних університетів

На прикладі архетипу творчості письменника Василя Гая досліджуються найголовніші філософсько-естетичні засади людського буття як парадигми формування культурологічної компетенції студентів ВНЗ технічного профілю.

**Ключові слова:** професійна освіта, формування мовленнєвої компетенції, парадигма буття, архетип творчості.

**Yacobovska M. S. Archetype of Vasyl Hei Creativity as a Paradigm of Cultural Competence Formation of Technical University Students.**

On the example of an archetype of Vasyl Hei creativity major philosophical and aesthetic principles of the human being as a paradigm of cultural competence formation of university students of technical profile are examined.

**Key words:** vocational education, formation of verbal competence, being paradigm, creativity archetype.

**Постановка проблеми.** Актуальність культурологічної підготовки студентів технічних університетів зумовлена рядом обставин: науково-технічний прогрес вимагає від освітньої системи формування у них не лише професійних, але й творчо-технічних здібностей. Це приводить у гармонійну відповідність існуючу практику навчання з навчальними потребами суспільного розвитку. У той же час сучасний рівень наукових досліджень у галузі психології та суміжних наук про людину відкриває нові можливості для подолання соціальних протиріч шляхом культурологічної підготовки студентів технічних університетів. Предмети культурологічного циклу, у даному випадку словесності, при відповідному оновленні навчального змісту і відповідних методик здатні витворювати відповідний навчально-виховний культурологічний феномен, який сприятиме формуванню не лише якісно нового фахівця, а й сприятиме становленню взаєморозуміння як між народами, так і між індивідами.

**Виклад основного матеріалу.** Високохудожні твори сучасної літератури акумулюють у своїй основі відповідний «енергетичний вибух», який здатен витворювати душу людини і є чи не єдиним, на наш погляд, засобом, котрий створює відповідне культурологічне середовище.

Такою є творчість сучасного українського поета Василя Гая. У його доробку – десятки книг різного жанру, у яких поет говорить про найактуальніші проблеми сучасності.

*О, скільки масок бачу з гуші мас!  
Коли мине вже лицедійства час?  
Всевишній нас позбавить від лукавого,  
А хто позбавить від лукавства нас?*

Творчість Василя Гая найбільшою мірою співвідносна із творчістю Василя Стуса і перегукується в основі багатьма тематичними лініями. «Якби було краще жити, то я б віршів не писав, а – робив би коло землі», – сказав Василь Стус. Ця правда і, певною мірою, метаморфоза сучасного буття стосується багатьох українських літераторів різних поколінь.

*Орачем я не став,  
Але змалечку палко  
Полюбив свою землю,  
Де предків ще зріє посів,  
Та на ній все життя  
Мов збираю цурпалки  
Родового коріння,  
Що кат його люто посів.*

На підтвердження цих рядків із поеми «Підрубане дерево роду» В. Гей в одному із виступів на українському радіо висловився так: «Моя творчість – це, образно кажучи, іскра від блиску дідівського плуга...».

Філософію здавна хвилювали одвічні питання: яке призначення людини на землі, її місце і роль у суспільстві, ставлення до природи, її осмислення себе самої у світі. Такі ж проблеми є актуальними і для літератури, особливо – поезії. Таким чином, можемо стверджувати, що вони невідривно взаємопов'язані і філософська проблематика притаманна певною мірою кожному літературному творові.

У Василя Гая філософічність – це не лише данина споконвічному призначенню літератури, це смисл і основа поезії, невід'ємний атрибут її творення й осмислення. Художній доробок Василя Степановича вже став об'єктом вивчення науковців і літераторів. Це дає нам змогу дослідити й осягнути творчість письменника з різних точок зору. Сприймати його

творчість як багатогранне явище – лейтмотив цих досліджень. І використання її у змісті різних предметів гуманітарного циклу – важлива складова культурологічної особливості вивчення творчості В. Гея. Дослідники цієї творчості занурюються у внутрішній світ поета, розкриваючи його конфлікт із самим собою, глибоку скорботу з приводу непростой долі українського народу.

У поетичній книзі «Де маминим голосом тиша мовчить...» Василь Гей змальовує картину вимушеної розлуки родини зі своєю прадідною землею:

*Жахна картина хижої доби:  
Залізний змій у даль везе родину,  
А кінь у лісі голосом журби  
Пронизує німу осінню днину.  
Кривавий той пейзаж я знов і знов  
Опалими листками обмережу.  
В розпуці бродить вітер між дібров,  
І кінь летить крізь осені пожежу [10, 70].*

Цей вірш написано у кінці тисячоліття – але він існує у письменницькій свідомості усе життя. Найважливішою художньою ознакою поезії є філософське відчуття безперервності зображуваного. Протиставлення залізного поїзда, який показано в образі змія (пригадується дракон із «Тигрловів» Багряного), і коня, котрий самотужку тужить за сім'єю і летить крізь часовий вимір. Розривається простір, рух коня стає безконечним. Цей імпресіоністичний малюнок, обрамлений рамками традиційного, свідчить про поєднання у творчості Василя Гея рис традиціоналізму і новаторства. Це поєднання не є надуманим. Автор, утверджуючи принцип художньої правди, вживається у площину художнього твору сконденсованим вибухом чуття. Розпука вітру обмережана осінніми листками, самотністю і безвихідністю печалі, а кінь стає ілюзією, мрією, вічним докором сумління тим, хто спричинився до цієї кривди. Письменник не подає образів кривдників: цей світ існує на рівні відчуття – як фатум прокльону та непростого, неспокутуваного лиха.

Відчуття простору в поезії поєднано з яскравими пластично-кольористичними дефініціями. Їх яскравість створює передумови емоційного вибуху. Вірш дихає скорботою і печаллю, спогадами раннього дитинства і досвідом зрілості. Очевидно, що він написаний на основі автобіографічних споминів, які набувають широкого узагальнення.

Роздумуючи над витоками своєї творчості, В. Гей пише, що вона почалася «з жайвора над полем і лелеки над лугом, з рипу коліс і ритмічного хилитання воза (закривши очі, здається, що рухається він не вперед, а назад)... А ще – з маминої пісні. Навіть не колискової, а жнивварської. Вона й досі звучить у мені якоюсь незбагненою тугою й силою, світиться, горить на дні душі іскриною, краплею болю і долі...».

– Чого ти посміхаєшся у сні? –

*Питає ніч темнюща у вікні.*

– Приснився голос матері мені [10, 70].

Диалог письменника із самим собою, із вічністю відкриває найбільшу у світі таємницю: першопочатку істини, де голос матері стає голосом сумління. Там споріднюється ество двох найближчих ідей: живих ниток у безсмертних витоках безконечності. Мати і син – не просто найближчі один одному і найдорожчі люди. Це відчуття високого ества. Спостерігаємо трансформацію образів: зорового, слухового, чуттєвого, котрі переростають в астрально-чуттєвий, котрий виходить за межі традиційних відчуттів.

*Ніколи я не заздрих журавлю,  
Що в край далекий звик щорік літати,  
Бо й з рідної криниці коло хати  
Ніяк своєї спраги не втолю [6, 18].*

Образ матері присутній і там, де немає конкретної згадки про неї. Вона – у стежині біля хати, у жнивварській пісні, у чистоті криничної води біля батьківської оселі.

Образ матері у творчості Василя Гея набуває символічного узагальнення.

*Коли умре криниця біля хати,  
Коли умре в долині джерело,  
Заплаче сад і засумує мати,  
Осиротіє знов моє село.  
Коли ж і мати згасне, наче свічка,  
Землі віддавши зерна трудних літ,  
То сиротами стануть хата, поле, річка,  
То сиротою стане цілий світ [6, 18].*

Тривожні передчуття ліричного героя, його думки й уява помножуються на містичність взаємозв'язку уявного і реального планів. Письменник використовує випереджувальний прийом зображення. Він розмірковує про неминучість колообігу буття і водночас протиставляє минущості неминучість. Градація думки досягає максимального драматизму за допомогою внутрішньої експресії. Зовнішній спокійний тон оповіді лише посилює цей драматизм. Треба сказати про новаторський характер випереджувальної оповіді, де в основу покладено передбачення подій і намагання протиставити плину буття невмирущість вічних цінностей. Усвідомлення їх вічності й надає ліричному малюнку філософського звучання.

Образ матері у творчості В. Гея неодмінно асоціюється з рідним селом Заболоттям. Воно завжди манить до себе письменника. Василь Степанович постійно навідується сюди, аби відчутти рідну землю, аби вивірити по ній своє Слово. Кожну відпустку проводить у своєму селі – «біля витоків свого життя і слова». Все життя його зв'язане з рідною Волинню.

Більше десяти років Василь Гей незмінно очолював Волинську організацію Національної спілки письменників України, старанно плекаючи молоді таланти. У такий матеріально непростий час знаходив кошти для видання літературного альманаху «Світязь»,

який відзначається високою професійністю та художністю дібраних творів.

У дитинстві В. Гей мріяв стати інженером і навіть деякий час навчався в Політехнічному інституті. Але доля його неухильно вела до Слова. Після служби у війську навчався на редакторському факультеті Львівського поліграфічного інституту імені Івана Федорова. Згодом працював у районній та обласній молодіжній газеті.

У творчому доробку поета: збірки віршів «Закон вірності» (1973), «Крила Світязя» (1978), «Витоки» (1979), «Вічно пам'ятати» (1983), «Кольори вересня» (1985), «Краплі на листі» (1987), «Лесин кадуб» (1991), «Де маминим голосом тиша мовчить» (2001); повість «Яворник» (1997); народознавчий календар «Під сузір'ям калини» (1993). За повість «Яворник» автор удостоєний літературної премії імені Андрія Головка.

Уже першою книжкою Василь Гей декларує найважливіший закон своєї творчості – закон вірності. Вірності традиціям рідної землі, рідного народу, свого роду. Визначальними темами є осмислення буття людей крізь призму загальнолюдських цінностей.

Мов дзбан прозорий, повний соку,

*Мій гай березовий притих.*

*Під небом чистим і високим*

*Запахло цвітом золотим.*

*Уже із рову, що під лісом,*

*Виходять щуки у розлив.*

*Пахучим подихом взялися*

*Ген чорні борозни полів.*

*Іду селянською ходою,*

*Торкаю кожне деревце,*

*Дивлюсь, як ранок над водою*

*Вмиває заспане лице [1, 25].*

Ще Гегель говорив, що в ліричній поезії, яка тягнє до епічності, важлива «не сама подія, а відображений у творі душевний стан». Цей вірш не можна однозначно назвати пейзажним малюнком, тому що природа для письменника є не просто об'єктом споглядання – вона є багатовимірною моделлю, у якій фокусується відображення внутрішнього єства, де домінує розважена мудрість хлібороба, а природа виступає складовою частиною цієї моделі. Порівняння-синеєдоха гаю із жбаном прозорим, повним соку, – письменницька знахідка: зіставлення абсолютно різних за зовнішнім об'ємом речей є прологом до творення нового художнього тропу. Для ліричного героя з однаковою силою пахне і золотий цвіт першого весняного листочка-пуп'янка, і чорна борозна поля. Алегоричний образ ранку, який «вмиває заспане лице», логічно завершує картину. Це поява нового ліричного героя, який виступає діалогічним об'єктом.

Сама картина не є завершеною. Це також оригінальний художній прийом. Він дещо споріднений з прийомом відкритого фіналу в епічному творі, де за трьома крапками стоїть спонукання до активної взаємодії самого реципієнта. Ліричний малюнок

продовжує уява читача. Такий особливий хід ліричного мислення характерний для українського письменства другої половини ХХ століття.

Але після відкритого фіналу (у ліричних поезіях пейзажного типу використовуваного вкрай рідко) поетична оповідь не замикається – вона продовжується в іншій площині. Це продовження трансформується двома сюжетними розгалуженнями: тема весни переплітається із темою спадкоємності роду: «Стою подовгу на тім місці, де кузня батькова була...». Проста констатація факту: в умовах тоталітарного режиму і не можна було сказати більше. Але у цій недомовленості – стільки світлого болю, стільки вірності. Цей рядок-завершення звучить як синівська клятва вірності. Ось він – закон життя, на якому вибудовує свою поетичну площину Василь Гей. Сини стають продовжувачами батьківського духу.

Батько-господар могутнього роду, який міцно тримає в руках долю синів, постійно присутній у творчості письменника. Класичне Франкове, котрий про вогонь у кузні свого батька писав: «На дні моїх споминів горить вогонь...», переходить у нову хвилю пам'яті. Від батьківської кузні залишається лише місце. Але і цей вогонь здатен розгорітися у полум'ї Слова.

Дитинство на все життя залишається для поета пристанищем могутнього духу і незламної сили:

*В дитинство повертаємось часто,*

*З далеких літ і гомінких доріг,*

*Та все ж такі, не постарілі з часом,*

*Травинка, яблуко, горіх,*

*І ще гірчать нам щавелеві луки,*

*Грибні галяви в босі ноги стеляться... [1, 39].*

Художні деталі, вишплені спостережливим письменницьким оком, – травинка, яблуко, горіх, – стають символами першооснови, честі й чесності. Вони живуть за найвищим у світі законом – законом вірності. За цим законом живе наша праматір природа. І в неї Василь Гей вчиться шукати суть життя. Через журбу і надію, смуток і радість, через пізнання себе і світу, свого «я» і суспільства, своїх почуттів і світорозуміння ліричний герой письменника іде до усвідомлення універсальних законів буття.

Десь у досвітку зрілого пера задумає Василь Степанович вести поетичний щоденник. І назве свої вірші просто – краплями. Вони і справді такі чисті та свіжі, як крапельки вранішньої роси на листі. Осмислення життя крізь призму сприйняття природи стає характерною рисою творчого почерку письменника.

*Холодні в спеку і в морози,*

*Гнучкі, похмурі і густі,*

*Довіку заздритимуть лози*

*Берізок гордій висоті [6, 84].*

Художні паралелі часто використовувалися в українському письменстві, де калина традиційно асоціювалась із красою молодої дівчини, дуб був символом юнацької сили і мужності. Ці художні

прийоми були домінуючими у творчості Івана Франка, Дмитра Павличка. Василь Гей продовжує традиції своїх учителів. Через зовнішній вигляд дерев показує насамперед характер, протиставляючи гордість сірості й похмурості. Автор демонструє своє ставлення до світу, де домінує чистота і замрія:

*Як виклик холодів і моді  
Зоріє в лузі пізньоцвіт,  
Не в себелюбстві, не в погорді –  
В замрії дивиться на світ [6, 84].*

Автор у цій поезії переступає межу буденної свідомості. Погамування емоційної стихії розширює простір для осмислення й осягнення, міняє співвідношення між «emotio» і «ratio», творить із цього співвідношення новий синтетичний вимір. Художня колізія стає однаковою мірою джерелом і емоційної хвилі, і глибокої думки. Думка набуває виразного пріоритету.

Внутрішнє переосмислення пейзажної лірики, розширення фокусу художньо-тематичного сприймання світу спричиняється до появи нового жанрового різновиду в українському письменстві. Строгість форми споріднює його із сонетом, філософський струмінь, лаконічність та афористичність вислову вказує на вплив рубаїв. Василь Гей об'єднує ці поезії у книгу «Де маминим голосом тиша мовчить...», подавши у підзаголовку поетичний термін «восьмивірші». Гадаємо, що він має право на термінологічне закріплення у літературознавстві. Вірші за розміром складаються із восьми рядків. За внутрішньою суттю зображуваного для них характерне філософське осмислення буття. Типовими є художні паралелі. Закономірно вибудовується логічний еквівалент твору. Розширення сенсу особистого досвіду, щемлива неповторність пережитого стають об'єктом поетичної рефлексії – і зміст, і цінність їхня виростають до обширів загальнолюдського.

*Зустрінемось, де осінь ще теплиться,  
Хоч холод їй вже дивиться до віч.  
І мовчки подивуємося – листя  
Так рано облітає цьогогоріч.  
Відчуємо: так рано помирає  
І в нас недоголублена блакить.  
Помовчимо. Нехай пташина згряє  
За нас у синю безвість прокричить [6, 107].*

Ця поезія розповідає про холод прощання, безмірність буття, красу печалі чи багатовимірність розлуки. Про непроминальність людських почуттів. Мимоволі пригадує вірш, котрий я читаю завжди, коли туга огортає серце:

*Вже наші гуси прокричали  
Над теплим садом по ночах.  
Червоно жовтень відпечалив  
В озер притишених очах.  
Ще ліс чутливий, як мембрана.  
Від твого голосу дрижить.*

*Тополя з вечора до рана  
Ще наші зорі сторожить.  
Як пахли губи полуницями  
У теплім сяєві Дніпра.  
І досі ще не вгомониться  
Травнева світла та пора.  
Гуде планета під ногами,  
Стихає неба висота.  
І за осінніми вітрами  
Летять твої й мої літа.  
Їм не спинитись, не зустрітись,  
Лиш дні, мов листя з-під крила.  
Відгомонило співом літо,  
Плодами осінь відгула.  
І з-за осіннього туману  
Нам пахнуть зорями листи.  
І я прошу: «Прости, кохана...»  
І просиш ти мене: «Прости...»  
За те, що небо нині плаче  
І голос вічності не зчах.  
За те, що червень той гарячий  
Ніяк не згасне ув очах [1, 44].*

Це дивовижна сповідь-одкровення ліричного героя. Спорідненість душ персонажів вражає містичною цілісністю. Розлука не притишує почуття; врешті, її просто не існує. Є гармонія душ – вічна жага одкровення і печалі. Це світлий сум, де реальна ситуація просто не має жодного значення. Є вічна мрія, до якої доростати і доростати, як до зорі. І розлука лише загострює це почуття. У цьому вірші є внутрішня мелодія, спричинена алітерацією та асонансом. Епіграфом до твору взято слова з вірша Володимира Сосюри: «Ні, ми не плакали, Маріє... То небо плакало за нас...».

Цей вірш Василя Гея є ніби логічним продовженням відомого шедевра Максима Рильського «Яблука доспіли...». Тільки за бравурною мелодією настрою відомого неокласика голос В. Гея звучить проникливіше, більш таємничо, поглиблюється психологізм сприйняття життя.

Моделювання світовідчуття у творчості Василя Степановича співвимірне з характером новел Григора Тютюнника, Василя Стефаніка; з поезіями Олени Теліги. У поезії «Без назви» (у найповнішому виданні творів поетеси назву твору чомусь не збережено) відома поетеса називає почуття – «не любов, не ніжність і не пристрасть». Отже, що це? Чи має воно назву в людському бутті? Чи чекає, доки назовуть його? Адаже ж і слово «любов» появилось не відразу в нашому мовленні. Гармонія душ – гармонія світовідчуття. Єдине усвідомлення присутності десь у космічному вимірі цієї людини облагороджує людське життя, вселяє духовну силу і надію. Ця розлука стає красивою – але розрізненість людей не є причиною для смутку, бо є щось вище, що осяває буття високим спалахом.

Лірична поезія Василя Гея від збірки до збірки стає все вишуканішою і витонченішою. Прості сюжетні

малюнки зі збірки «Закон вірності», де ліричний герой прохає кохану: «на стежині сільській намисто, в місті куплене, не згуби», «де твій сміх вилітає голубом з перламутрового вікна», де «зняться всю ніч автобуси і скипаються пальці з пером, твоїм голосом, співом-колесом крига колеться за селом», до молитви-заклинання: «Молода моя любове, мене від зради слова сохрани...».

Якщо говорити рядками самого поета, то «летіли юні мрії висотою, тепер думки шукають глибини». Філософічність поезії набуває глибинного змісту. Любов стає виміром буття людини, її органічною частиною.

*Літа вже налітали і пристали  
До мирної, покірної пори.  
Я прошепчу зашерхлими вустами  
Ім'я, що в ній метеликом горить.  
І я вже не лювлю його, не смію  
Крильцем тремтячим пальці обпекти,  
Нехай палає, наче клаптик мрії,  
В похмурі дні сльоти і суєти [6, 88].*

Порівняння метелика з іменем дорогої людини (трансформація конкретного поняття-образу в абстрактну площину) передає особливе почуття, де «клаптик мрії» стає пристанищем для втомленої душі ліричного героя. Плинність людського буття, радість і смуток життя, скорбота і вічність почуттів, логічність розлук і прощань – усе це наповнює поезію високою глибиною і чистотою. Поет мовби заглиблюється в безпосередні переживання різних перипетій свого любовного роману. І образ ліричного героя, світ його почуттів розкривається все в нових і нових, навіть не очікуваних поворотах. Митець намагається звести драматичні колізії цього почуття до якогось спільного філософського підсумку.

Кульмінаційним епіцентром твору виступає ім'я, яке «метеликом горить» (порівняймо: «Неначе цвяшок, в серце вбитий, оту Марину я ношу...» – вислів Максима Рильського). Це своєрідний художній прийом, де автор іде від однієї яскравої деталі до висвітлення ідеї невмирущості кохання у житті. Предметом художнього трактування є не просто любовні почуття героя, а й важливі питання світовлаштування людського життя у його узагальненому образно-понятійному вираженні, у їх гуманістичному вияві. Поет відтворює різні грані внутрішнього життя особистості.

Чим виступає поезія для ліричного героя Василя Гея? Це альфа й омега життя, сила і натхнення, радість і сподівання, це здатність відчувати світ і себе у ньому.

*Поезія – не просто дух як сила,  
А дух, що гріє шибу зледенілу,  
Не просто голос – мамин клич дитини,  
Що в натовпі людському заблудила [1, 106].*

Пригадується Шевченкове порівняння душі – яка плаче «мов негодована дитина». Аналогія порівняння у В. Гея вселюдської душі, яка без поезії (тотожність

духовності) тужить, немов дитина без матері. Порятунком людства – у порятунку духовності. А поезія виступає найпершим будителем доброти, щирості, людяності.

У творчості Василя Степановича тісно переплітається почуття любові з філософією буття та натхненням творчості.

*Згубив твій голос, ніби звук любові,  
Та вірю, ще зустрине він мене,  
У полі вечоровім чи в діброві  
Зненацька білим цвітом спалахне.  
А чи заплаче криком журавлиним  
З осінньої густої тишини,  
Всього мене огорне, як дитину,  
Неначе сном, теплом голубизни.  
Забув твій голос – і тепер чекаю,  
Коли він знову пам'ять сколихне –  
І оживе, зітре мовчання тайну  
Лице на знімку, чисте і сумне [6, 87].*

Традиційно смуток поєднується із розлукою, а про почуття ліричного героя говорять окремі деталі: фото, голос... І більше нічого – лише одне передчуття зустрічі, присутність – у неприсутності. Сильний струмінь підсвідомості виштовхує на поверхню думки про неминучість зустрічі: голос вибухне, наче весняне цвітіння, наче крик журавля. Знову ж таки спостерігаємо, як чуттєве поняття конкретизується у реальному світовідчутті.

В українській поезії вінок сонетів зустрічається вкрай рідко. У доробку Василя Гея є такий різновид вірша, у котрому поет розповідає про долю лісу. Тема природи визначальна у творчості письменника. Він відчуває її досконалість і силу, черпає у філософській мудрості й гармонійності здатність відчувати красу, радіти цій красі і шукати її у глибинах свого ества.

*Так довго й сумно плачуть небеса,  
В туманах блякне осені краса,  
Та буде, буде їй ще нагорода –  
Така, мов щире золото, погода.  
І синню осінь радо заясниться,  
Задивиться у дзеркало криниці,  
З очей дощину поспіхом змахне –  
І зачарує вродою мене [6, 26].*

Лісова галявина, де милують око боровики і сиріжки, дощова дорога, вкрита осіннім листом багряного прощання з літом, бездонна синь глибоких осінніх небес – усе це оживає у творчості Василя Гея мерехтливими сонячними краплями на листках буднів. Урешті, коли письменник спілкується з природою, – буднів немає. Є постійне свято краси, непідкупності, незрадливості.

Улюблена пора року поета – осінь. Вона зачаровує його яскравістю почуттів і щирістю, відчайдушною зухвалістю і щедрістю, філософською самозаглибленістю і ліричністю.

*Зустрінемось, де осінь ще теплиться,  
Хоч холод їй вже дивиться до віч,*



Сендик, Трахон, Михайло Мась, Петько Ющук, Зонька... Такі різні, але їх усіх об'єднує висока духовна чистота. У центрі розповіді – кохання головних героїв: Зоньки і Сендика. Воно звучить окремою темою, ніби мелодія флейти. Зонька загинула, так і не встигнувши попередити своїх односельчан про каральну операцію, котру готували фашисти. Її біг через болото стає своєрідним символом прямування народу до чистоти, добра. Життя дівчини трагічно обривається, але вона продовжує жити у пам'яті Сендика: і під час перебування у німецькому концтаборі, і під час заслання у сталінських таборах. Чоловік дихає своїм коханням, яке перейшло в інший вимір, – живе ним. Сендик живе із почуттям провини перед своїм сплюндрованим і знищеним селом. Його мучить сумління, що не зумів його захистити. А тим часом у цьому благодатному куточку торжеством життя дозрівають яблуні і груші, світяться небесною чистотою очі криниць. І поселяється тут перший чоловік. І поліська земля ніжно тримає у долонях коріння молодесенького явірця. Життя триває і торествує.

У творчому доробку Василя Гея – низка оповідань. За характером оповіді вони споріднені з новелами Григора Тютюнника, Василя Стефаника. Герої В. Гея – прості сільські трудівники, щирі й відверті, працьовиті й безкомпромісні, наївні й терплячі. Вони тримають на своїх раменах нашу землю. Вони – совість нашої нації.

«...Стежкою, протоптаною в траві обіч шляху, іде подорожній. Він без картуза, у галіфе та білій, вишитій на грудях і рукавах сорочці. Точнісінько так одягнутий чоловік, знятий на фотокартці, що висить над вікном у нашій хаті. «Та це ж тато! – блискає думка. – Мій тато! Але ж чого він проходить мимо, не завертає додому?» Я хочу покликати його, але чомусь не можу – наче зціпив хто горло і рота. І ноги мов приросли до землі коло штахетника за клунею...» («Нічна дорога на ярмарок») [12, 94].

Перші враження дитинства знайшли відображення у цій новелі. Поїздка на базар – найбільша подія дитинства. Нехитрі клопоти і маленькі радощі

дитинства, де сиві сувої сну заплітають чари навколишнього світу в таємничу картину буття. Камертоном долі й характеру залишаються на все життя у кожного з нас спогади дитинства. А батько – він проходить мимо вдовоного подвір'я, бо навідується сюди лише у снах. Але він тут постійно присутній, бо пам'ятають його міцні долоні й чепіги плуга, і держак коси...

Про що б не розповідав у своїх творах Василь Гей – він неодмінно шукає відповіді на одне запитання: «Як випростатися поліщуківі, зігнутому над землею під вагою щоденних турбот і гризот?» І творчістю дає відповідь на своє запитання: жити у злагоді із самим собою, тихо і мирно, насолоджуючись кожною прожитою миттю, кожним прожитим днем. Прості люди, про яких оповідає Василь Степанович, вражають гармонійною красою і шляхетністю. Дем'ян і Василина із оповідання «Тихо і мирно», Юхимка з оповідання «Дерев'яний бусол», Ярослав Талимонович із оповідання «Операція „Хрест“»... Їх доброта, щирість служать взірцями найвищої людської моралі і взаєморозуміння.

Василь Гей намагається знайти відповідні ідеали і в оповіданнях міської тематики. Свіжо виписаний образ головної героїні з оповідання «Зупинка „Цвинтар під яворами“».

Міцно закорінений у рідну землю, як і більшість його ровесників, окривджений байдужістю, цинізмом влади, але напоєний силою природи, чистотою природних і духовних джерел, Василь Гей зумів виростити своє творче дерево, яке вродило поезією, прозою, словом гарячої публіцистики – на захист природи і мови.

**Висновки.** Творчість В. Гея є важливою основою для розвитку культурологічної сфери сучасності. Оскільки для його творів характерні мотиви формування у людей почуття доброти, милосердя, співчуття, порозуміння, взаємодопомоги, вони створюють відповідне середовище, у якому твориться душа сучасної людини. Це, на наш погляд, найголовніша філософсько-естетична засада формування культурологічної компетенції студентів ВНЗ.

### Література

1. Гей В. С. Закон вірності : поезії / В. С. Гей. – К. : Рад. письменник, 1973. – 60 с.
2. Гей В. С. Крила Світязя : поезії / В. С. Гей. – К. : Рад. письменник, 1978. – 88 с.
3. Гей В. С. Витоки : поезії / В. С. Гей. – К. : Молодь, 1979. – 72 с.
4. Гей В. С. Вічно пам'ятати : поезії / В. С. Гей. – К. : Рад. письменник, 1983. – 118 с.
5. Гей В. С. Кольори вересня : поезії / В. С. Гей. – Львів : Каменярь, 1985. – 54 с.
6. Гей В. С. Краплі на листі : поезії / В. С. Гей. – К. : Рад. письменник, 1987. – 98 с.
7. Гей В. С. Лесин кадуб : поезії / В. С. Гей. – Львів : Каменярь, 1991. – 111 с.
8. Гей В. С. Під сузір'ям калини / В. С. Гей. – Луцьк : Гранослов, 1993. – 64 с.
9. Гей В. С. Яворник : повість, оповідання / В. С. Гей. – Луцьк : Надстир'я, 1996. – 172 с.
10. Гей В. С. Де маминим голосом тиша мовчить... : восьмивірші з рідного села / В. С. Гей. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2001. – 124 с.
11. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Знання, 2003. – 766 с. – (Сер. «Вища освіта XXI ст.»).
12. Єрмаков І. Д. Життєва компетенція особистості: від теорії до практики / І. Д. Єрмаков. – Запоріжжя : Центріон, 2005.